

К. е. н., доцент Плотніченко С.Р., студентка Гричана А.В.

Таврійський Державний Агротехнологічний Університет, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ВИНОГРАДСТВА ТА ВИНОРОБСТВА

Підприємства виноробної промисловості України мають значний виробничий потенціал для сталого розвитку і довгострокового економічного зростання. В Україні нараховується 15 природно-виноградарських макрозон і 58 мікрозон, що дає можливість виробляти унікальні різновиди виноробної продукції. Виноградарство та виноробство є однією з найбільш рентабельних сільськогосподарських виробництв з показником понад 70%. Попри тимчасову втрату Кримського півострова із його унікальними можливостями для виноградарства та виноробства, в Україні залишається істотний потенціал для розвитку підприємств виноробної промисловості. На даний час найбільші плодоносні площі виноградників розташовані у Одеській (27,5 тис.га), Миколаївській (5,8 тис.га), Херсонській (5,1 тис.га) та Закарпатській (3,7 тис.га) областях. Природно-кліматичні умови України дозволяють виробляти вино та іншу виноробну продукцію не гіршу, ніж Бордо (Франція), П'ємонті (Італія). Що стосується визначення та розуміння самої сутності терміну «виноробна продукція», то згідно з Законом України «Про виноград та виноградне вино» виноробна продукція - це вина тихі, шампанські, ігристі та газовані, вермути, бренді, коньяки і алкогольні напої виноградного походження [3].

Сьогодні виникла потреба в ґрунтовному вивченні низки проблем, пов'язаних з прибутковістю підприємств виноградно -виноробної галузі України у зв'язку з тим, що виноградарство і виноробство – традиційна, найбільш ефективна та високоприбуткова галузь сільськогосподарського виробництва, яка істотно впливає на розвиток і укріплює економічний стан держави, відіграє важливу роль у наповненні коштами державного та місцевих бюджетів.

В Україні та її регіонах виноградарство і виноробство є однією з найважливіших галузей виробничо-господарської діяльності країни. Тому це істотно впливає на розвиток і укріплює економічний стан держави, оскільки вважається високоприбутковою галуззю в сільськогосподарському виробництві. Україна має значний потенціал експортної діяльності у секторі виробництва та переробки винограду. Проте проблема збільшення обсягів, підвищення стабільності і прибутковості виробництва виноградно-виноробної продукції є однією з ключових у національній аграрній політиці [1].

Прибутковість виноробного підприємства є одним із найважливіших показників господарської діяльності і виступає його фінансовим результатом. Сучасна економічна теорія має різноманітні точки зору щодо економічної сутності прибутку. Прибуток у класичному розумінні – це різниця між виручкою підприємства від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт) та витратами на її виробництво, тобто собівартістю [2].

Якщо виноробне підприємство отримує чистий фінансовий результат (прибуток), у нього з'являються додаткові ресурси для інвестицій у власну діяльність, оновлення основних засобів, розширення виробництва, виплат дивідендів. Держава у такому випадку отримує додаткові надходження у бюджет у вигляді податків та зростання кількості зайнятого населення. Тобто можна стверджувати, що прибутковість підприємства важлива не лише для самого підприємства, але й для економічного стану держави. Для України світовий ринок винограду представляє значний інтерес, адже, наприклад, країни ЄС лише на 75% покривають внутрішні потреби його споживання за рахунок власного виробництва. Ринок Росії, Казахстану та інших країн СНД також має певні перспективи, розумне використання яких може прискорити розвиток вітчизняного виноградарства.

Єдина проблема — це відсутність в Україні на цьому етапі розвитку сільського господарства суттєвих резервів щодо нарощування власного виробництва винограду як для внутрішніх потреб (за останні роки вони коливалися у межах 270–290 тис. т — прим. авт.), так і збільшення його

експорту. На жаль, також виробничі можливості вітчизняного виноградарства не дозволяють ефективно використати наявну експортну нішу світового ринку у найближчі роки.

Так, минулого року, як уже зазначалося на початку цієї статті, виробництво винограду в Україні сягало близько 37,8 тис. т, що покриває внутрішні потреби його споживання лише на 13%. Тобто сьогодні цей експортний резерв для вітчизняного агробізнесу залишається невикористаним та потенційно є одним із найбільш прийнятних і ефективних нішевих рішень серед реальних напрямів диверсифікації видів сільськогосподарської діяльності в малих та середніх формах господарювання.

Минулого року Україна експортувала лише близько 26 т винограду, здебільшого 23,9 т сушеного та 2,43 т свіжого на загальну суму 62,5 тис. дол. США. Основними ринком збуту для вітчизняного винограду залишалися країни СНД. Зокрема, у сушеному вигляді він експортувався до Республіки Молдови та Грузії (табл. 3).

Середньозважена ціна експорту 1 т винограду свіжого становила 3168,8 дол. США, в тому числі на європейському напрямку — 4165,7 дол., азійському — 2949,0 дол. і американському — 2637,1 дол. Ціна на сушений була на 27,7% нижчою.

Загальний обсяг імпорту винограду сягала 44,4 тис. т (свіжий і сушений) на суму 30 млн дол. Зокрема, свіжого винограду було імпортовано 30,5 тис. т на майже 19 млн дол., а сушеного, відповідно, майже 13,9 тис. т на суму 15 млн дол. Найбільший за обсягом імпорт сушеного винограду здійснювався з Індії та Ірану, а також Туреччини. Серед країн СНД основним постачальником сушеного винограду був Узбекистан, а свіжого — Республіка Молдова (табл. 4)

Таблиця 3. – Експорт з України винограду на світовий продовольчий ринок у 2017 р.

Напрямок експорту	Обсяг, т	У відсотках	Вартість, тис. дол. США	У відсотках	Середня ціна 1 т, дол. США
Всього за УКТЗЕД 806100000 свіжий:	2,43	100	7,7	100	3168,8
I. Країни СНД	-	-	-	-	-
II. Інші країни світу	2,43	100,0	7,7	100,0	3168,8
Європа	0,69	28,4	2,9	37,4	4165,7
Австрія	0,32	13,3	0,9	11,4	2704,9
Великобританія	0,14	5,7	0,6	7,4	4106,1
Азія	0,80	32,8	2,3	30,5	2949,0
Грузія	0,32	13,2	0,7	8,8	2094,1
Америка (Північна і Південна)	0,90	37,2	2,4	31,0	2637,1
Панама	0,82	33,6	2,1	27,5	2596,2
Всього за УКТЗЕД 806200000 сушений:	23,92	100	54,8	100	2290,9
I. Країни СНД	16,79	70,2	40,2	73,5	2396,6
Республіка Молдова	16,78	70,2	40,2	73,4	2395,6
II. Інші країни світу	7,12	29,8	14,5	26,5	2041,9
Європа	0,29	1,2	1,3	2,4	4516,0
Німеччина	0,15	0,6	0,6	1,0	3760,0
Азія	6,69	28,0	12,5	22,8	1865,0
Грузія	6,62	27,7	12,1	22,1	1832,3
Америка (Північна і Південна)	0,11	0,4	0,6	1,1	5636,8

Таблиця 4. – Імпорт до України винограду в 2017 р.

Напрямок імпорту	Обсяг, т	У відсо-тках	Вартість, тис. дол. США	У відсо-тках	Середня ціна 1 т, дол. США
Всього за УКТЗЕД 806100000 свіжий:	30531,27	100,0	18968,0	100	621,3
I. Країни СНД	5145,09	16,9	1589,6	8,4	309,0
Республіка Молдова	5143,61	16,8	1588,5	8,4	308,8
II. Інші країни світу	25386,17	83,1	17378,4	91,6	684,6
Європа	951,75	3,1	1206,8	6,4	1268,0
Греція	111,45	0,4	89,5	0,5	803,4
Іспанія	150,17	0,5	198,8	1,0	1323,7
Італія	518,30	1,7	723,0	3,8	1394,9
Колишня Югославська Республіка Македонія	56,41	0,2	35,8	0,2	635,3
Азія	23616,37	77,4	14852,5	78,3	628,9
Індія	109,57	0,4	175,0	0,9	1596,8
Іран	19,00	0,1	15,2	0,1	800,0
Туреччина	23486,15	76,9	14659,6	77,3	624,2
Африка	319,60	1,0	471,0	2,5	1473,7
Південна Африка	212,40	0,7	355,5	1,9	1674,0
Америка (Північна і Південна)	498,45	1,6	848,0	4,5	1701,4
Перу	226,81	0,7	390,8	2,1	1723,2
Чилі	251,98	0,8	425,7	2,2	1689,4
Всього за УКТЗЕД 806200000 сушений:	13878,98	100,0	15062,8	100	1085,3
I. Країни СНД	1040,89	7,5	1001,0	6,6	961,7
Узбекистан	1040,89	7,5	1001,0	6,6	961,7
II. Інші країни світу	12838,09	92,5	14061,8	93,4	1095,3
Європа	-	-	-	-	-
Азія	12806,23	92,3	13963,3	92,7	1090,4
Індія	5482,18	39,5	5999,6	39,8	1094,4
Іран	6625,07	47,7	6814,6	45,2	1028,6
Туреччина	698,98	5,0	1149,1	7,6	1643,9
Америка (Північна і Південна)	30,66	0,2	95,0	0,6	3098,7
США	16,16	0,1	53,7	0,4	3320,1
Чилі	14,50	0,1	41,4	0,3	2852,0

За структурою близько 17% усього імпорту свіжого винограду відбувалося із СНД (Республіка Молдова), тоді як решта — з інших країн світу. Зокрема, із ЄС — 3,1%, Азії — 77,4%, Африки — 1% і Америки — 1,6%.

Певний інтерес викликає порівняння середньозваженої ціни експорту й імпорту винограду. Остання виявилася майже в 5,1 разу нижчою за експортну для товарної позиції виноград свіжий. Для товарної позиції виноград сушений ця різниця є значно меншою і становить 2,1 разу. Це може свідчити про те, що фактична собівартість виробництва винограду, що імпортується з-за кордону, є доволі невисокою та відносно конкурентоспроможною для внутрішнього продовольчого ринку України. А з іншого боку, стверджувати, що якість вітчизняного винограду є високою, а це, своєю чергою, дозволяє його експортувати за порівняно вищою ціною.

Саме тому розвиток вітчизняної галузі виноградарства має значні перспективи, які доцільно використати для підвищення загальної економічної ефективності сільськогосподарського виробництва і повноцінного вирішення проблеми забезпечення продовольчої безпеки держави.

Література:

1. Міщенко К. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення / К. Міщенко // Інтернаука. – 2017.
2. Кучерява А. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення / А. Кучерява // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2015.
3. Павленко О.М. Україна може виробляти унікальні різновиди винопродукції [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-moze-viroblati-unikalni-riznovidi-vinoprodukcii-pavlenko>